

קמו-ב

שנינו לעיל: **ויש אומרים: אין מוסיפים על הפתח הקיים.**

אמר רב חסדא: אם הנקב הוא למעלה מן מקום היין, זהו לשמר. דמוכחא מילתא, דכשוסתמו, אינו סותם אלא כדי לשמר. שהרי אין היין יכול לצאת משם, ואין צריך לחזקו.

ומפרשינן: טעמייהו, משום דאכתי איכא למיגזר ביה משום לול של תרנגולים. דאף בלול תרנגולים, זימנין דלא תקניה מעיקרא לפתח בגודל הראוי, ואתי בשבת לארוחי ליה [להרחיבו].

אבל אם הנקב הוא למטה מן מקום היין, הרי כשוסתמו, זהו לחזק. שלא יצא היין משם⁽¹⁾.

דרש רב נחמן משום רבי יוחנן: הלכה כיש אומרים. ואף אין מוסיפין על הפתח להרחיבו.

רבה אמר: למטה מן היין, נמי זהו לשמר. לפי שאין כובד היין נשען עליו. ובשביל שלא יצא היין, סגי לה בסתימה כל דהו. ואכתי לא בטיל מיניה שם פתח בכך.

שנינו לעיל: **ושוין שנוקבין נקב ישן לכתחלה.**

והיכי דמי "לחזק"? — כגון שניקבה החבית בסמוך לתחתיתה, למטה מן מקום השמרים. שכיון שכל כובד היין נשען שם, הרי הוא סותמו בסתימה מעלייתא.

אמר רב יהודה אמר שמואל: לא שנו דנוקבין, אלא במקום שסתימת הנקב הישן עשויה כדי לשמר את ריח היין שלא יתנדף. דכיון דלאו סתימה מעליא היא, לאו כלום היא. וחשיב כאילו עדיין הפתח קיים. והשתא כשנוקבו שוב, לא חשיב כעביד פתח.

אמר ליה אביי לרבה: איכא תניא דמסייע לך. דלא פקע שם פתח אלא בסתימה מעלייתא.

אבל אם עשויה הסתימה כדי לחזק את הכלי, שלא יצא יינו, אסור לפותחה בשבת. דכיון דסתימה מעליא היא, בטל הנקב הישן. והרי הוא כעושה עכשיו פתח חדש.

דקיימא לן: חצר לפי פתחיה מתחלקת. שאם החצר משותפת לכמה בעלי בתים שבתיהם פתוחים לחצר, כשהם באים לחלק את החצר ביניהם, נותנים לכל בית אורך ד' אמות בחצר על רוחב הפתח, לכל פתח ופתח שיש לו. נמצא דבית שיש לו כמה פתחים, מקבל בחצר יותר מאשר בית שיש לו פתח אחד. ואת שאר החצר חולקים בשוה.

והוינן בה: **היכי דמי לשמר, והיכי דמי לחזק?**

1. והרי"ף גרס "למעלה מן היין, זהו לחזק. למטה מן היין, זהו לשמר". ומבואר בטעמיה, דסתימה שהיא למעלה מן היין אינה עומדת ליפתח. שמה יפתחו את היין במקום אחר. ולכך הוי סתימה מעלייתא. אבל

למטה מן היין, כלומר במקום שהיין כלה שם, ודאי עתידה סתימה זו ליפתח, כדי להוציא את היין התחתון. ומעיקרא אין עושין אותה סתימה יפה. ורבה קאמר, דאף למעלה מן היין הוי לשמר.

ותניא: בית שפתחו סתום, יש לו ארבע אמות כנגד פתחו. שכל פתח שעדיין פצימיו [הקורות שסביבו] קיימים, לא בטל שם פתח מיניה. אף כשהוא סתום.

אבל אם פריך את פצימיו ואחר כך סתמו, שוב אין לו ד' אמות. מאחר ובטל מיניה שם פתח⁽²⁾.

וכן קיימא לן, דבית שאין לו פתח, והמת בתוכו, הרי הוא כקבר שמטמא ד' אמות לכל סביביו. וגזרה דרבנן היא, שמא יאהיל על הקבר בלא שישים לבו לכך⁽³⁾.

ובית שפתחו סתום והמת בתוכו, אינו מטמא את כל סביביו. שעדיין שם פתח עליו, ולא כקבר הוא.

אבל אם פריך את פצימיו וסתמו, הרי הוא מטמא ד' אמות לכל סביביו. שהרי הוא כקבר. לפי שבטל שם פתח מיניה.

אלמא, כל דלא הוי סתימה מעליא, אכתי שם פתח עליו. והוא הדין לענין פתח חבית בשבת.

גובתא [קנה חלול] — רב אפר לתוקעו בנקב החבית בשבת כדי שיצא היין דרכו. ושמואל שרי לעשות כן.

ומפרשינן: אם הוא מחתך את הקנה לכתחלה כדי להתאימו למדת הנקב, דכולי עלמא לא פליגי דאסור. דהא "מחתך" אב מלאכה הוא.

ואם כבר היה הקנה תקוע בנקב, ויצא, ובא בשבת לאהדורי לנקב, דכולי עלמא לא פליגי דשרי.

כי פליגי, בגובתא דחתיכה כבר, והיא תואמת למדת הנקב. אלא דעדיין לא מתקנא. שלא ניתנה בנקב קודם לכן לידע אם היא כמדתה או לא.

מאן דאסר, גזר בכך. משום דאם נתיר לו לתוקעה בתחלה בשבת, דלמא יראה שאין הקנה תואם לנקב, ואתי אף למיחתך לכתחלה.

ומאן דשרי, סבר דלא גזרינן הכי.

והא פלוגתא, כפלוגתא דתנאי היא.

דתניא: אין חותכין שפופרת [קנה חלול] ביום טוב. ואין צריך לומר שלא חותכין אותה בשבת. שהרי איסורה בכרת, וחמורה מיום טוב שאינו אלא בלאו.

פלוגתא בענין זה. דיש שכתבו דלא איירי אלא בשנסתם הפתח ונפרצו הפצימין, קודם שנכנס אותו שותף לשם. אבל אם סתמו לאחר מכן, לא איבד את זכות הד' אמות שכבר קנה החצר.

ואית דאמרי, דאף אם הוא עצמו סתמו, איבד את זכותו. והרי הוא כמפקיר את זכותו זו לבני החצר.

3. רש"י. ודחו תוספות פירושו. משום דבבית

משום דאפשר שיפתחו אף את אותה סתימה. אבל למטה מן השמרים ודאי הוי לחזק, ועושין אותה יפה. שהרי אינה עשויה ליפתח לעולם. ר"ן.

2. ומסתימת דברי רש"י נראה, דאף אם פריך אחד מן השותפין את פצימיו, הרי הוא מפסיד את הד' אמות.

ובשיטה מקובצת בבבא בתרא שם, מובא

ואם כבר היתה השפופרת תקועה בחבית מערב שבת ונפלה, מחזירין אותה בשבת למקומה. ואין צריך לומר שמחזירין אותה ביום טוב.

ורבי יאשיה מקל.

והוינן בה: רבי יאשיה אחייה [אהיכן] קאי? אילימא ארישא, ואתי למימר דאף מחתכין לכתחלה, הא ליכא למימר הכי. דהא קמתקן מנא הוא, ואסור מן התורה.

אלא קאי רבי יאשיה אסיפא. ואתי למימר דאם נפלה מותר להחזירה.

ושוב מקשינן: הא תנא קמא נמי מישרי שרי. ובמאי פליג רבי יאשיה?

אלא ודאי, בשפופרת דחתיכה קודם השבת, ועדיין לא מתקנא, איכא בינייהו. מר [תנא קמא] סבר, גזרינן דלמא אתי למחתך לכתחלה, כרב. ומר סבר, לא גזרינן הכי, כשמואל.

דרש רב שישא בריה דרב אידי משמיה דרבי יוחנן: הלכה כרבי יאשיה. ולא גזרינן דלמא אתי למיחתך לכתחלה.

שנינו במתניתין: ואם היתה נקובה, לא יתן עליה שעוה. מפני שהוא ממרח.

משחא [שמן עב] — רב אסר למרחו בשבת. ושמואל שרי למורחו.

ומפרשינן: לכולי עלמא מן התורה אין בו משום "ממחק". שדוקא בדבר עב ביותר, כגון שעוה, שייך מירוח. אלא דמאן דאסר סבר, גזרינן ביה, משום שאם נתירו, יבואו אף להתיר מריחת שעוה. ומאן דשרי סבר, לא גזרינן כן.

אמר ליה רב שמואל בר בר חנה לרב יוסף: בפירוש אמרת לן משמיה דרב: משחא — שרי למרחו בשבת. ולא גזר ביה. ואיך אמרינן הכא דרב אסר?

אמר טבות רישבא [איש בשם "טבות", שהיה פורס מצודות לחיה ולעוף] אמר שמואל: האי טרפא דאסא [עלה של הדס], אסור לעגלו ולעשותו כמרזב, וליתנו בנקב החבית, כדי שהיין יזוב דרכו.

מאי טעמא? — רב יימר מדפתי אמר: גזירה משום שמא יבוא להכין בשבת מרזב.

רב אשי אמר: גזירה שמא יקטום עלה מן ההדס לשם כך. והוה ליה כמתקן כלי.

והוינן: מאי בינייהו דהני תרי טעמי?

ומשנינן: איכא בינייהו, בדקטיים ומנחי הרבה עלים קטומים שם. דלרב אשי, מותר. משום שאם יתקלקל האחד יטול אחר, ולא יבוא לקטום מן הענף. אבל לרב יימר, אף בזה אסור. שמא יתירו לעשות מרזב [טור], על פי הבית יוסף⁽⁴⁾.

הבית סתום ולא נותר בו פתח כלל, הרי כל הזיזים טמאים באוהל. דבכל חד וחד איכא לספוקי דלמא דרך אותו מקום יצא המת מן הבית.

4. אבל גירסת הרי"ף והרא"ש: "איכא בינייהו

לא שייכא הא גזירה. דהא מסיימא מחיצתיה, ולית לן למיחש שיעלה ויאהיל עליו [אף לבסוף כתבו דלאו פירכא היא. דיש לומר שלא חילקו חכמים במת].

לכך פירשו, דקאי אזיזין שבצידי אותו בית הבולטים לחוץ, ויש בחללם פותח טפח. דאם

מאן דחזא מעשה זה סבר, דהא דלא יתיב רב, הוה משום דסבר רב דבי סדיא אסור בהוצאה.

ולא היא. דהא רב אכרוזי מכריז: **סדיא מיצעי שרי.** ולא גזור ביה מידי. והא דלא יתיב עלייהו, **משום כבוד רבותינו** שהיו עמו **לא ישב עליו.** שלא היה להם דבר לשבת עליו, וישבו על גבי הקרקע. ולא רצה להחשיב את עצמו יותר מהם.

ומאן נינהו "רבותינו"? — רב כהנא ורב אסי. שהיו תלמידים חברים לרב.

מתניתין:

א. **נותנין תבשיל לתוך הכור** [שאינן בו מים], **בשביל שיהא שמור,** ולא יסריח מחמת החום.

וכן נותנין את הכלי של המים היפים לשתייה, **בתוך מקוה צונן של מים הרעים, בשביל שיצננו המים היפים על ידו.**

וכן נותנין את הדבר הצונן **בחה, בשביל שיחמו.**

ב. **מי שנשרו** [נפלו] ⁽⁵⁾ **כליו בגדיו בדרך במים, מהלך בהן כשהם רטובים ואינו חושש.**

בי סדיא [לכד שמקפלין אותו במקום כר או כסת] — **רב אסר** להתעטף בו דרך מלבוש, ולצאת בו ברשות הרבים בשבת. **ושמואל שרי.**

ומפרשינן: **בלבדין רבין, דכולי עלמא לא פליגי דשרי.** לפי שהדרך להתעטף בו כדי להתחמם, ודרך מלבוש הוא, ולא משאוי הוא.

ובלבדין קשין, דכולי עלמא לא פליגי דאסור. לפי שאין דרך מלבוש בכך. והוה ליה כמוציא משאוי ברשות הרבים.

כי פליגי במיצעי [ממוצעין]. דמעיקר הדין, הווי דרך מלבוש. אלא **דמאן דאסר,** גזר משום **דמיחזי כמושי.** מאחר והם קצת קשים. **ומאן דשרי סבר,** דלא מחזי כמושי.

והא דאסר רב, לאו בפירוש איתמר כן משמו, אלא מכללא דמעשה שהיה איתמר הכי.

דרב איקלע להחוא אתרא, דלא הוה ליה **רווחא** [מקום] בבית לשבת שם עם התלמידים. **נפק ויתיב בכרמלית** [מקום שמדאורייתא אינו רשות הרבים ולא רשות היחיד. וחכמים נתנו בו חומרי שניהם]. **אייתו ליה בי סדיא מיצעי,** כדי שישב עליהם, **ולא יתיב עליהם.**

א פירש רש"י, שנישרו הבגדים. לשון "שריה".

ודחו התוספות כאן פירוש. ומדברי המאירי נראה, דאיכא חילוק לדינא בין שני הפירושים. דלפירוש השני מיירי בדוקא בשלא נפלו הבגדים ממנו, אלא עודם עליו. שלא הטריחוהו לפושטם. אבל אפשר דאם נפלו ממנו, אין לו ללבושם לכתחלה.

דקטים ומנח".

ונתבאר בבית יוסף סימן שיד, דהם מפרשים, דכל שהוא קטום ומוכן לכך מבעוד יום לא אסרינן. דדוקא היכא דלא הכינו מבעוד יום, חיישינן שמא לא ימצא קטום ויבוא לקטום.

5. רש"י ותוספות. אבל לעיל סה א, ובביצה ט

ומשהגיע לחצר החיצונה של העיר [שהוא מקום משתמר], שוטחן בחמה בצינעה, כדי לייבשן.

אבל לא ישטחם כנגד העם. כדי שלא יחשדוהו שכיבסן בשבת.

גמרא:

שנינו במתניתין: נותנין תבשיל לתוך הבור.

והוינן בה: **פשיטא.** וכי איזה איסור יש בדבר?

ומשנינן: מהו דתימא, נוגזר משום דאתי לאשוויי את הגומות שבקרקע הבור, כדי שתהיה שטוחה ויוכל להושיב עליה את הקדרה. והוא תולדת "חורש". **קא משמע לן,** דלא גזרינן כן.

שנינו במתניתין: **ואת המים היפים ברעים.**

והוינן בה: **פשיטא.** וכי למה נאסור?

ומשנינן: משום סיפא נקט לה. וסיפא איצטריכא ליה, לאשמועינן דנותנין "את הצונן בחמה".

ושוב מקשינן: **הא נמי פשיטא דמותר.** ואף בדבר שאינו מבושל. שהרי בישול בחמה אין בו משום "מבשל".

ומשנינן: מהו דתימא, נגזר דלמא אתי לאטמוני נמי ברמיץ ויעבור על איסור "מבשל" [ואף בדבר מבושל גזרו על ההטמנה. שמא יחתה בגחלים]. **קא משמע לן,** דלא גזרינן כן.

שנינו במתניתין: מי שנשרו כליו בדרך במים וכו', שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם.

אמר רב יהודה אמר רב: כל מקום שאסרו חכמים דבר מה מפני מראית העין [כדי שלא יחשדוהו באיסור], אפילו בחדרי חדרים אסור לעשותו.

ומקשינן: והא תנן "שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם. ואף איסור זה הוא משום מראית עין, שלא יחשדוהו שכיבסן בשבת. אלמא, לא אסרו משום כן אלא בפרהסיא. אבל במקום שלא יראוהו מותר.

ומשנינן: פלוגתא דתנאי היא. **דהא תניא:** שוטחן בחמה, אבל לא כנגד העם.

רבי אלעזר ורבי שמעון אוסרינן אף שלא כנגד העם. ופסק רב כוותיהו.

אמר רב הונא: **המנער טליתו בשבת** מן קמז-א העפר שעליה⁽¹⁾, הרי הוא חייב חטאת. וזהו ליבונה. וחייב משום "מלבן"⁽²⁾.

חייב חטאת.

ונראה מדבריו כרש"י, דלאו דוקא במים איכא ליבון, אלא בכל דבר המעביר את השחרורית. ואם כן מסתבר דאף בעפר יהיה כן. דכל אולודי חיורא חשיב מלבן. שלטי גיבורים. והבין בדעת הרמב"ם דמשום מלבן הוא. אבל הרמב"ם כתבה אגב איסורי "מכה בפטיש". וכן כתב הכסף משנה.

2. והקשה רבי עקיבא איגר בגיליון הש"ס

ויש לומר דהיינו משום שמא יבוא לסוחטן. וכדגזרינן לקמן [קמז א] באלונטית [על פי התוספות יום טוב].

1. רש"י. ור"ח פירש דמנערה מן הטל שעליה, דהיינו כיבוס וליבון. אבל בניעור מן העפר לא נראה שיהיה שייך ליבון. תוספות.

והרמב"ם בפרק י מהלכות שבת, כתב: המנער טלית חדשה שחורה כדי לנאותה ולהסיר הצהוב הלבן הנתלה בה, כדרך שהאומנין עושין,